

Нестеренко. Розстріляли їх 18 жовтня 1941 р. без суду за прямою вказівкою Л.П. Берія.

М.П. Нестеренко була реабілітована у 1988 р., П.В. Ричагов – у 1954 р.

Список літератури

1. Е.К. Пролетарки на крило. Всесвіт. 1928. № 44. С. 1.
2. Е.К. Фото. Всесвіт. 1928. № 46. С. 13, 15.
3. Панин А.С. Власть высоты. Х. : МТК-книга, 2008. 112 с.
4. Верзохин А. Командир полка. *Героини: очерки о женищинах-Героях Советского Союза*. М.: Политиздат, 1969. Вып. 1. 447 с.
5. Грунауэр А. Вся семья – авиаторы. Красное Знамя. 1988. 11 авг.
6. Лесина Н.П., Печерикина Л.П. Первые планеристки страны. Е.А. Грунауэр / Музей планеризма. Гора Клементьева: Путеводитель. Симферополь : Таврия, 1979. – 96 с.
7. Новикова Н., Смирнов В. Московская планерная школа. М. : РГАНТД. URL: <http://old.rgantd.ru/nauchnye-trudy-i-publikatsii/moskovskaya-planernaya-shkola.shtml>
8. Грунауэр Е.А., Новикова Н., Смирнов В. Из воспоминаний выпускницы Московской планерной школы: Москва 1987 г. *Московская планерная школа*. М. : РГАНТД. <http://old.rgantd.ru/nauchnye-trudy-i-publikatsii/moskovskaya-planernaya-shkola.shtml>
9. Усольцев В. Забытый перелёт «Украины»: Хабаровский экспресс. 2010. №48, №49.
10. Ваксберг А. Тайны октября 1941-го. Литературная газета. 1988. 20 апр.

УДК 81-13

Сіора В. В., викладач

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В умовах сьогодення поняття «граматична компетентність» розглядають як вміння людини граматично правильно оформлювати свої усні і писемні висловлювання та мовлення інших, що ґрунтується на складній динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та граматичного усвідомлення.

На думку викладачів-словесників і науковців, основним засобом формування граматичної компетентності студентів є текст. Саме текст поєднує лексичні, морфологічні і синтаксичні компоненти, є основою для з'ясування, які саме мовні одиниці використовувати і які їх особливості; у мовленні – для передачі авторського задуму, оцінок, ставлення, розуміння. А перехід від спостереження над авторським текстом до побудови власних висловлювань

допомагає студентам не тільки зрозуміти роль тієї чи іншої мовної одиниці в мовленні, а й усвідомити їх життєвий зміст, пізнати красу мови.

Зазначимо, що робота з текстом повинна відбуватися в три етапи:

- засвоєння текстотворчих функцій мовних одиниць загалом;
- формування вмінь і навичок використання прийомів для реалізації основних текстових категорій за допомогою того чи іншого мовного засобу;
- вдосконалення певних умінь, які вже сформовані у процесі аналізу текстів, за допомогою виконання тренувальних вправ (аналітичних, пов'язаних з аналізом текстового матеріалу; комунікативних, що передбачають залучення студентів до активної комунікативної діяльності; асоціативні, що спонукають студентів до виявлення емоційно-почуттєвого ставлення до тексту й навчального матеріалу; дослідницькі, що передбачають залучення студентів до творчості через пошук, шляхом створення й розв'язання проблемних ситуацій.

Особливе місце в системі текстуальних тренувальних вправ посідає редагування тексту, що базується на перевірці й уточненні в ньому відомостей, оцінці й удосконаленні стилю викладеного.

Приклади вправ і завдань, що передбачають редагування:

1) Прочитайте текст. Яких помилок припустився автор? Запишіть текст, виправляючи помилки. Поясніть причини виникнення таких помилок.

2) Виконайте завдання за текстом: запишіть слова *феномен, місяць, листопад, чинник, бар'єр, шар, грибок* у формі Р.в. однини; утворіть ступені порівняння від прикметників *короткий, холодний, помітний, широкий, особливий*; поясніть відмінність у значенні слів *світлий і світловий* та складіть з цими словами речення.

Використовуючи системну роботу з текстом при навчанні української мови – від аналізу до редагування, – викладач-словесник зможе сформувати в студентів уміння адекватно реалізовувати комунікативний задум у конкретній комунікативній ситуації, адже в державних освітніх стандартах зазначено, що комунікативна компетентність є стратегічно важливою та невід'ємною складовою структури змісту освіти. Ця компетентність передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності, основами культури усного і писемного мовлення, базовими вміннями і навичками використання мови в різних сферах і ситуаціях [1, с. 45].

Пропонуємо вправи і завдання, що сприяють у студентів уміння викладати думки в усній і писемній формах, а отже, є ефективним засобом формування комунікативної компетентності:

1. «Рекламна пауза»

Уявіть себе працівником рекламної агенції. Прорекламуйте: IPade, ксерокс, підручник, тлумачний словник української мови. Аргументуйте власну думку.

2. «Робота з текстом»

Прочитайте тексти. Чи випадково в першому тексті переважають дієслова недоконаного виду, а в другому доконаного? Доведіть власну думку. Зробіть висновок про те, коли який вид дієслів доцільніше використовувати.

3. «Промова»

Уявіть, що вам, членові лінгвістичного гуртка, доручили виступ на одну із тем: «Фонетика – це цікаво», «Слова-прибульці в українській мові», «Вічний двигун», «Фразеологічні дива», «Не бійтесь заглянути в словник». Складіть текст виступу на засіданні гуртка.

4. «Творчий диктант»

Доведіть, що перед вами – зв'язний текст. Доберіть до нього заголовок. Сформулюйте правило «Правопис НЕ з дієсловами». Які ще завдання ви б запропонували, якби були викладачем? Аргументуйте їх практичне значення.

5. «Вільне письмо»

Напишіть етюд «Зимовий ранок», використовуючи прислівники, що пишуться разом, окремо, через дефіс.

Серед вправ важливе місце займають вправи на порівняння явищ і фактів української і російської мов. Такі вправи полегшують засвоєння теоретичного матеріалу, допомагають оволодіти нормами як української, так і російської мов, сприяють розвитку мислення і мовлення.

Викладач може запропонувати відкрити сторінку будь-якого посібника і виписати слова з орфограмами, що саме вивчаються (з апострофом, м'яким знаком, подвоєними буквами тощо), чи виписати речення, у яких є слова на вивчені правописні форми. Подібна робота надається для самостійного опрацювання у вигляді самодиктанту чи вибіркового диктанту.

Значна частина студентів із задоволенням виконує завдання творчого характеру: складання розповіді за поданим початком, творів-мініатюр, створення поезії, рецензування творчої роботи та ін.

Основний метод – проблемно-пошуковий, що дає змогу студентам працювати за комп'ютером та з інтернет-джерелами.

Для формування граматичної та комунікативної компетентностей обов'язковим є використання педагогом одного з елементів заняття з української мови, так звана розминка – різні тренувальні вправи і завдання. Основні види розминки: лексична, орфоепічна, орфографічна, граматична, пунктуаційна, стилістична, теоретична.

Лексична розминка містить такі види завдань і вправ: пояснення значення слів; добір синонімів, антонімів; пояснення значення фразеологізмів; добір фразеологічних синонімів; створення мовленнєвої ситуації.

Орфоепічна: визначення наголосу в словах; визначення закономірності наголошування слів; пояснення правила вживання складних слів.

Орфографічна: словниковий диктант на задану орфограму; складання орфографічної схеми; пояснювальний диктант; взаємодиктант, творчий диктант.

Пунктуаційна: самодиктант; графічний диктант; складання речень за схемами; пояснювальний диктант; схематичне оформлення пунктограм; робота з зошитом пунктограм.

Граматична: пошук відповідної граматичної форми; утворення заданої граматичної форми; виправлення помилок; перевірка знань за схемою.

Стилістична: редагування речень; створення зв'язного висловлювання на задану тему; введення мовних штампів у текст; робота з паронімами; переклад з російської мови.

Теоретична: повторення певних відомостей з вивченого курсу.

Таким чином, основне завдання викладача – виробити в студентів комунікативні уміння і навички; допомогти їм засвоїти основні теоретичні відомості з української мови; формувати вміння користуватися всіма багатствами мовних і мовленнєвих засобів, засвоювати норми української літературної мови; виробити міцні орфографічні та пунктуаційні навички. Водночас слід розвивати мислення студентів, формувати вміння самостійно поповнювати свої знання в умовах стрімкого розвитку сучасних технологій.

Виконання цих нелегких завдань потребує від викладачів-словесників організованої праці, створення власної системи викладання.

Список літератури

1. Вінчківська Н., Костюк І. Розвиток мовленнєвих навичок на уроках української мови. *Українська мова і література в школах України*. 2017. № 5. С. 44 – 47.
2. Груба Т. Редагування тексту як засіб формування граматичної компетентності учнів профільної школи. *Українська мова і література в школах України*. 2016. № 6. С. 10 – 12.
3. Хом'як І. Компетентнісний підхід до навчання правопису української мови. *Українська мова і література в школах України*. 2017. № 11. С. 17–21.

УДК 81

Кривець В. Ю., спеціаліст вищої категорії

Лубенський лісотехнічний коледж, м. Лубни, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИЧНОГО АСПЕКТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Граматика парадигма правил про утворення лексичних форм і словосполучень, що структурують мовленнєву діяльність. З огляду на те що мова є засобом відтворення реальності, то граматика віддзеркалює міжпредметні зв'язки та відношення.

Граматика розділ лінгвістики, що описує структуру мови. У відповідності з методом зображення мовних конструкцій виокремлюють традиційну, структурну, дескриптивну тощо.

У викладанні іноземної мови важливу роль відіграє прикінцева ціль, яку викладач ставить перед здобувачами вищої освіти: знати граматику чи володіти нею, запам'ятати чи опанувати правила лінгвістичної структури ?

Для вивчення граматики, потрібно взяти до рук відомий посібник, опрацювати мовний матеріал й спробувати закарбувати в пам'яті все, про що в